

**Samarbeidsavtale mellom Finnmark
politidistrikt,
grensevaktbataljonen GSV
og grensekommisariatet**

POLITIET

GRENSEVAKTBATALJONEN GSV

Grensekommisariatet

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 Innledning	3
1.1 Formål	3
1.2 Avgrensning	3
2 Ansvar og myndighet	3
2.1 Politimesterens ansvar	3
2.2 Grensekommisærers ansvar	3
2.3 GSVs oppdrag i grenseovervåkingen og begrenset politimyndighet	4
2.4 GSVs rett til å bære våpen	5
2.5 Håndtering av brudd på grenselovgivningen	5
3 Ledelse, kommunikasjon og administrativ styring	6
3.1 Ledelse	6
3.2 Partenes føringer	6
3.3. Informasjon og kommunikasjon	6
3.4 Trusselvurderinger, risikoanalyser og felles situasjonsforståelse	7
4 Instruks	7
5 Revisjon av avtalen	7

1 Innledning

1.1 Formål

Formålet med samarbeidsavtalen er å utfylle bestemmelsene gitt i instruks om samarbeid om grenseoppsynet og grenseovervåkingen på landegrensen mellom Norge og Russland¹ § 1 (samarbeidsinstruks), og instruks om tildeling av begrenset politimyndighet til militære grensevakter ved den norsk-russiske grensen². Avtalen beskriver fordelingen av ansvar, oppgaver og utførelse mellom politimesteren i Finnmark, sjef grensevaktbataljonen Garnisonen i Sør-Varanger (heretter GSV) og grensekommisæreren.

Avtalen skal sikre at menneskerettighetene, rettssikkerheten og personvernet til personer som kommer over grensen, blir ivaretatt i henhold til norsk rett og Norges internasjonale forpliktelser.

1.2 Avgrensning

Samarbeidsavtalen omfatter ikke GSVs militære oppdrag, herunder suverenitetshevdelse.

Støtte fra GSV til politiet som ikke omfattes av samarbeidsinstruks, reguleres av instruks om Forsvarets bistand til politiet (bistandsinstruks)³.

2 Ansvar og myndighet

2.1 Politimesterens ansvar

Politimesteren i Finnmark har ansvaret for grensekontrollen. Dette omfatter både inn- og utreisekontroll og grenseovervåking. Grensekontrollen skal utføres i medhold av nasjonal lovgivning og internasjonale forpliktelser, og inngår i et felleseuropeisk konsept for en helhetlig grenseforvaltning (Integrated border management/IBM).

Politiets myndighetsutøvelse i grensekontrollen innebærer å forebygge, avdekke, stanse og forfølge straffbare forhold, samt verne om den offentlige orden og sikkerhet. I alle tilfeller er forebygging politiets primærstrategi, jf. politiloven⁴ §§ 1 og 2.

Politimesteren kan gi utfyllende instruks og rutiner for å sikre korrekt håndhevelse, opplæring og koordinering av oppdraget.

2.2 Grensekommisæreren ansvar

Grensekommisæreren har ansvar for å påse at forpliktelser beskrevet i overenskomstene med tilhørende avtaler og protokoller om forskjellige forhold på/ved riksgrensen mellom Norge og Russland⁵, overholdes.

¹ [Instruks om samarbeid om grenseoppsynet og grenseovervåkingen på landegrensen mellom Norge og Russland](#)

² [Instruks om tildeling av begrenset politimyndighet til militære grensevakter ved den norsk-russiske grensen](#)

³ [Instruks om Forsvarets bistand til politiet](#)

⁴ [Lov om politiet \(politiloven\)](#)

⁵ [Overenskomst mellom Norge og Sovjetunionen om forskjellige forhold ved den norsk-sovjetiske grense og om fremgangsmåten ved ordning av konflikter og hendinger på grensen, med protokoller og vedlegg](#)

Grensekommisæreren har også ansvar for å ha kommunikasjon med russisk grensekommisæreren i saker som angår overenskomstene, og føre forhandlinger med russiske grensemyndigheter for å løse konflikter og praktiske spørsmål vedrørende grensen. Grensekommisæreren skal treffe nødvendige tiltak for å hindre konflikter på grensen og for å forebygge hendelser som er i strid med grenselovgivningen eller grenseavtalen.

GSV skal på vegne av grensekommisæreren, ha oppsyn med grensen. GSV kan blant annet bidra med å gi informasjon til personer som befinner seg ved grensen, forebygge brudd og vedlikeholde grensemerker og merking av riksgrensen.

Grensekommisæreren har direktivrett overfor GSV i saker som angår overenskomster og protokoller med russisk part. Direktiver skal rettes gjennom sjef GSV. Ved brudd på overenskomster med tilhørende protokoller og grenselovgivningen, skal GSV rapportere til grensekommisæreriatet.

Grensekommisæreren kan gi utfyllende instruksjer og rutiner for å sikre korrekt utførelse opplæring og koordinering av oppdraget.

2.3 GSVs oppdrag i grenseovervåkingen og begrenset politimyndighet

Politimesteren i Finnmark har i henhold til grenseloven⁶ § 6 gitt GSV i oppdrag å gjennomføre overvåking av den norsk-russiske grensen i politioppdraget.

GSV skal forebygge, rapportere og forfølge brudd på grenselovgivningen, samt forebygge og rapportere brudd på overenskomster med tilhørende protokoller. GSV skal også utøve overvåking av Storskog grenseovergangssted, særlig utenom ordinær åpningstid. Grenseovervåkingen skal ha kapasitet til å avdekke brudd på grenselovgivningen, og skal bygge på de tre hovedelementene: forebygging, deteksjon og reaksjon. Det er et mål at brudd på grenseloven, herunder ulovlige grensekryssinger, skal avdekkes før og/eller samtidig som hendelsene skjer.

GSVs personell som benyttes til overvåkingsoppdraget skal som hovedregel inneha begrenset politimyndighet. Politimesteren i Finnmark forestår tildeling av begrenset politimyndighet til militært mannskap, jf. politilovens § 20 fjerde ledd. GSVs mannskap har ved tildeling av begrenset politimyndighet de rettigheter og plikter som følger av politiloven, politiinstruksen og straffeprosessloven. Politimyndigheten er begrenset til å gjelde GSVs overvåking av den norsk-russiske landegrensen på vegne av politimesteren i Finnmark, og håndhevelse av grenselovgivningen innenfor Sør-Varanger kommune. Politimesteren kan i gitte situasjoner beslutte at det geografiske virkeområdet kan utvides.

Videre gjelder følgende presiseringer:

- Dersom situasjonen krever det kan personell fra GSV som har begrenset politimyndighet, utføre oppgaver på Storskog grenseovergangssted under ledelse av politiet. Oppgavene skal forhåndsdefineres og kun utføres i de tilfeller hvor politimesteren, i samråd med sjef GSV, anser det som nødvendig. Ved utførelse av slike oppgaver skal militært personell bære synlig politiuniformering (typisk vest eller tilsvarende), samt opptre uten våpen, med mindre bevæpning er gitt av politimester.

⁶ [Lov om grensetilsyn og grensekontroll av personer \(grenseloven\)](#)

- Ved ulovlig grensekryssing med større mengde mennesker (masseankomst i teig) skal GSV utføre sine oppgaver i henhold til denne avtalen, og videre etter føringer fra politimesteren. Dette kan innebære at GSVs personell og materiell må benyttes for å ivareta menneskers liv, helse og humanitære behov. Det tas forbehold om at militære hensyn og sikkerhetsvurderinger kan tilsi en annen prioritering.
- Personell ved GSV uten begrenset politimyndighet kan, i gitte situasjoner ved behov for forsterket innsats, benyttes til deloppgaver i overvåkingsoppdraget. Slike deloppgaver skal *ikke* omhandle bruk av makt etter politilovens § 6, operative tiltak og aksjoner mot borgere, men kan være av teknisk/mekanisk karakter i form av styring av sensorkapasiteter og lignende. Sjef GSV godkjenner bruk av personell uten begrenset politimyndighet ved behov for forsterket innsats innenfor rammene av denne avtalen.

Politimesteren eller den vedkommende bemyndiger, har instruksjonsmyndighet overfor GSV ved utøvelse av begrenset politimyndighet i grenseovervåkningen, og ved håndhevelse av relevante bestemmelser som politiloven og grenseloven. Det gjelder også under utdanning og trening. Instruksjon skal rettes gjennom sjef GSV eller en militær befalingsmann utpekt av sjef GSV.

Sjef GSV er ansvarlig for utdanning av de mannskaper som skal tjenestegjøre ved den norsk-russiske grense, herunder utdanning i bruk av begrenset politimyndighet. Politiet er ansvarlig for innholdet i opplæringen i begrenset politimyndighet. Grensekommisæreren gir GSV opplæring om overenskomster og protokoller som berører forhold langs grensen. Opplæringen består av undervisning og øvelser og planlegges gjennom felles årshjul.

2.4 GSVs rett til å bære våpen

GSV bærer våpen etter militær beslutning. Ved GSVs utførelse av politiets oppdrag kan også politimesteren gi ordre om bevæpning.

2.5 Håndtering av brudd på grenselovgivningen

Ved brudd på grenselov eller mistanke om grensekrenkelser, skal partene uten unødig opphold etablere en felles telefonkonferanse for å sikre felles situasjonsforståelse. Politiets operasjonssentral initierer telefonkonferansen.

Politiet er ansvarlig for etterforskning av brudd på grenselovgivningen. GSV skal utføre gitte etterforskningsskritt i sakens innledende fase. Ved behov skal GSV også bidra i den videre etterforskningen.

Grensekommisariatet har etter overenskomsten med Russland av 1949 plikt til å undersøke og eventuelt ordne opp i konflikter og hendinger som kan oppstå på grensen. For å ivareta denne plikten, samt støtte politiet, kan grensekommisariatet følge politiets undersøkelser og etterforskning på åstedet av ev. brudd på grenselovgivningen.

Grensekommisariatet skal informere russisk side og opprette dialog iht. overenskomstens forpliktelser. Grensekommisæreren kan foreta undersøkelser og varsle aktuelle parter ved brudd på overenskomsten med Russland. Informasjonsutveksling angående etterforskning av straffesak eller mistanke om straffbare handlinger skal kun skje etter føringer fra politiet.

Informasjon som har fremkommet under politiets eller GSVs etterforskning skal ikke utleveres til russisk part uten beslutning fra påtaleansvarlig eller politimester.

3 Ledelse, kommunikasjon og administrativ styring

3.1 Ledelse

Politimesteren, grensekommisæreren og sjef GSV har et overordnet ansvar for å sikre at deres oppdrag løses i tråd med denne avtalen, og med lov- og regelverk for øvrig. Som ansvarlig for grenseovervåkningen, kaller politimesteren inn grensekommisæreren og sjef GSV til møte minst én gang i året. I møtet gjennomgås føringer for hvordan partene skal løse oppdraget i den kommende perioden. Vesentlige prioriteringer for oppdraget nedfelles i et årlig oppdragsbrev jf, pkt. 3.2.

Politimesteren, sjef GSV og grensekommisæreren skal ha løpende kontakt om saker som har overordnet betydning for oppdraget, og skal straks ta kontakt med øvrige parter ved behov for utveksling av tidskritisk informasjon.

3.2 Partenes føringer

Politimesteren utsteder minst en gang pr. år et oppdragsbrev til sjef GSV med føringer for gjennomføring av grenseovervåkingsoppdraget.

Grensekommisæreren formidler minst en gang i året et støttebehov til GSV for oppsyn av riksgrensen. Formålet er å påse at overenskomster og avtaler etterleves slik at uønskede episoder og hendelser forhindres.

På bakgrunn av politimesterens oppdragsbrev og grensekommisæreren støttebehov, gir sjef GSV minimum en gang pr. år ut en operasjonsordre (OPO) som angir de viktigste føringer for GSVs prioriteter kommende år. Ny OPO utstedes hyppigere dersom en større endring i situasjonen skulle tilsi dette. Ved behov utsteder sjef GSV en delordre (FRAGO) til gjeldende operasjonsordre som gir føringer for styrkedisponeringer ut fra en vurdering av gjeldende trusselvurdering.

3.3. Informasjon og kommunikasjon

For å yte service og forebygge straffbare handlinger eller brudd på overenskomsten med tilhørende protokoller, skal politimesteren, sjef GSV og grensekommisæreren sørge for at publikum blir informert om aktuelle lover og regler.

Grensekommisæreren har et særskilt ansvar for å bidra til at tilreisende og lokale beboere blir informert om bestemmelser som følger av overenskomsten med Russland, og som regulerer opptreden og ferdsel langs den norsk-russiske grensen. Grensekommisæreren har også et overordnet ansvar for kommunikasjon og informasjon til publikum om gjeldende grenselinje.

Politimesteren har ansvaret for kommunikasjon i saker angående bruk av politimyndighet, herunder saker av prinsipiell karakter og uttalelser i straffesaker.

Politimesteren har ansvaret for å ha kontakt med media i saker som gjelder grenseovervåkning i polisiære formål. Sjef GSV kan uttale seg til media etter nærmere avtale med politimesteren, og om det militære oppdraget.

Grensekommisæreren har ansvar for kommunikasjon i saker relatert til overenskomsten med Russland, og i saker som gjelder kommunikasjon om og med russisk grensekommisæreren.

Behovet for informasjonsmøter eller særskilt informasjon til publikum avgjøres og koordineres på sjefsnivå.

3.4 Trusselvurderinger, risikoanalyser og felles situasjonsforståelse

Finnmark politidistrikt skal i samarbeid med GSV bidra i utarbeidelsen av nasjonale og internasjonale analyseprodukter, herunder risikoanalysen for Schengen yttergrense og Frontex sårbarhetsvurdering.

Disse analyseproduktene, sammen med politiets trusselvurderinger og andre føringer politimesteren setter for oppdraget, skal legges til grunn ved utvikling, planlegging og gjennomføring av grensekontrollen herunder grenseovervåkingen. Analyseproduktene skal implementeres på strategisk, operasjonelt og taktisk nivå iht. politiets organisasjonsmodell.

For å løse oppdraget om grenseovervåking med tilstrekkelig kvalitet er det avgjørende med felles situasjonsforståelse til enhver tid. Politiet skal sammen med GSV produsere etterretningsrapporter med et omfang og frekvens som anses som nødvendig under gjeldende omstendigheter. Omfang og frekvens vurderes løpende som en del av politiets fagstyring og kan om situasjonen tilsier også tydeliggjøres i et oppdragsbrev fra politimesteren.

Alle hendelser og øvelser skal evalueres, fortrinnsvis så tidlig som mulig. Evalueringen skal gjennomføres med involverte ressurser og skal skriftliggjøres.

4 Instruks

Politiet og grensekommisariatet kan utarbeide lokale samhandlingsinstruks som gir utfyllende bestemmelser til denne avtalen. Instruksene skal være forankret hos GSV før ikrafttredelse.

Samhandlingsinstruks som er gjort gyldige skal til enhver tid fremgå av vedlegg 1 til denne avtalen. Det er politiets ansvar å sørge for at vedlegg 1 til enhver tid er oppdatert og tilgjengelig for partene.

5 Revisjon av avtalen

Revisjon av avtalen skjer rutinemessig hvert 5. år eller når en av partene ber om det.

Kirkenes, _____

Politimester

Sjef Grensevaktbataljonen
GSV

Grensekommissær
